

Jan Opolský

/ 1875 - 1942 /

Básník, jenž se svými prvními sbírkami zařazuje mezi symbolisty a v celé své další básnické tvorbě i v drobných lyrických prózách zůstává poplatný atmosféře sklonku 19. století.

Narodil se 15. 7. 1875 v Nové Pace v rodině advokátního úředníka. Ve svém rodišti také prožil většinu života: ve čtrnácti letech, když vychodil měšťanskou školu, začal pracovat v packé malířské dílně V. Kretschmera, která řemeslně vyráběla obrazy svatých, krajinky, zátiší a portréty. Zde působil téměř čtvrt století. Pak se stal úředníkem textilní továrny, která začátkem 20. let přenesla své sídlo do Prahy; sem s ní přešel i Opolský. V Praze zůstal až do smrti 20. 5. 1942.

Dílo Jana Opolského tvoří 11 básnických sbírek a asi 16 útlých knížek drobných próz. Téměř všechny jeho práce vycházely v malých nákladech, často jako vzácné bibliofilské tisky, a jen málokdy se dočkaly druhého vydání.

Prvními třemi sbírkami básní, vydanými na zlomu 19. a 20. století v ročních odstupech (*Svět smutných*, 1899; *Klekání*, 1900; *Jedy a léky*, 1901), vstoupil Opolský do české literatury jako básník symbolistického ladění, příbuzný J. Karáskovi a K. Hlaváčkovi. I z jeho veršů vane nostalgie a smutek, neboť tématem tu bývá pomlívivost života i věcí, bezútěšnost světa a jeho nepoznatelnost. K symbolizování duševních stavů plynoucích z této chmurné atmosféry i ze společenské nezařazenosti a vyděděnosti básník leckde využívá přírodních motivů svého zádumčivého podkrkonošského kraje, zvláště v pozdější sbírce *Hory, doły a lesy* (1931), dále i látek z historie a kosmu. Právě v těchto souvislostech se o něm často hovořilo jako o romantikovi, který utíká ze skutečného života do snů a iluzí a v nich hledá a nachází zdroj své lyriky a svého poetična.

I když po prvních třech sbírkách přišly s léty další, dokonce i satirická sbírka *Hrst ironie a satiry* (1911) převážně antiklerikálního zaměření, zůstává obraz básníka Opolského stále týž, tak jak se představil už na počátku tvůrčí dráhy. Jeho hudební verš je snad časem ještě propracovanější, virtuóznější, avšak v základním charakteru se nemění. To platí i o jeho metaforách a epitetech, ve kterých dobová kritika shledávala podstatný znak básníkovy umění; vytvářejí bohatou dekorativnost jeho lyriky, která se však někdy ocitá až na samé hranici verbalismu.

Opolského próza, která vystřídala poezii a vycházela zhruba uprostřed jeho téměř čtyřicetileté literární činnosti, přerostla v počtu svazků tvorbu básnickou, ale mezi těmito oblastmi ve skutečnosti neexistuje ostrý předěl. I v próze totiž zůstal Opolský lyrikem. Tvořil vesměs drobné útvary, jež vycházely pod charakteristickými názvy jako *Kresby uhlem* (1907), *Muka*

a zdání (1921), *Malé prózy* (1926), *Medailónky* (1927), *Víry i tůně* (1928), *Miniatury* (1930), *Hranolem křišťálu* (posmrtně 1944). V souhlase s dobovými tendencemi šrámkovské generace, která rozkládá syžetovou linii ve prospěch impresionistického líčení, neobjevuje se v těchto prózách dialog ani epický příběh; jsou to statické, jakoby malířské obrazy, zachycující prchavé okamžiky, vnitřní chvění věcí, náladu krajiny nebo impresi rozpoutaných živelů a davových scén. Ne náhodou se v nich často střetáváme s motivy středověkých umělců, malířů miniatur i nástrojních maleb, kovotepců a zlatníku, sochařů i tvůrců tapisérií, kteří všichni s dokonalou znalostí materiálu, pečlivou technikou a s nekonečnou trpělivostí tvořili svá díla nikoliv pro krátkodechý život, ale pro celé příští generace. Jako by tím chtěl Opolský znovu a znovu symbolizovat své vlastní úsilí, které spočívalo především v soustředěném vypracovávání detailů.

František Palacký

/ 1798 - 1876 /

Historik a politik, autor Dějin národu českého. Krásné literatuře se věnoval příležitostně jako kritik a teoretik, k jejímu prospěchu směřovala i jeho činnost kulturně organizační a práce vydavatelská.

Narodil se 14. 6. 1798 jako syn evangelického faráře-písmáka v Hodslavicích, poblíž památného Radhoště. Studoval na evangelickém gymnáziu v Trenčíně a na bratislavském lyceu (tam se spřátelil s P. J. Šafaříkem a J. Kollárem); v Bratislavě také ukončil teologicko-filozofický kurs. Stal se pak vychovatelem v různých zemanských rodinách na Slovensku a v Uhrách. V r. 1823 odešel do Prahy, kde se jako žák J. Dobrovského věnoval ve službách hraběte F. Šternberka archivní a rodopisné práci. Podnikl několik cest po domácích i zahraničních archívech a knihovnách (Německo, Itálie, Francie, Švýcarsko), na nichž si nejen rozšířil přehled po historických pramenech, ale získal i metodologické zkušenosti. Ty pak uplatňoval ve vlastní práci historické; r. 1838 byl jmenován zemským historiografem. V r. 1848 stál v čele liberálního tábora, byl členem Národního výboru a předsedou Slovanského sjezdu. Po revoluci byl nucen vzdát se veškeré činnosti. V 60. letech stanul opět v čele buržoazní politiky. Jeho politickým ideálem (formulovaným v úvaze *Idea státu rakouského*, č. 1865) bylo zachovat Rakousko jako monarchistický státní a hospodářský celek a přeměnit je ve federativní stát umožňující rovná politická a národní práva všem národům. Po rakousko-uherském vyrovnání r. 1867, které prakticky potvrdilo neuskutečnitelnost jeho politických koncepcí, ustoupil z politického života a věnoval se jen vědecké práci. Zemřel v Praze 26. 5. 1876.